

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 20671
Tarih : 10.08.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 10/08/2022 15:54
Sayı: E-120.10-1061405

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Yerel ve uluslararası kuruluşların hazırladığı raporlar Türkiye cezaevlerinde tarihin en karanlık dönemlerinden birinin yaşandığını açıkça göstermektedir. İnsan hakları ihlalleri ile gündemde olan Türkiye’de cezaevleri bir hapsetme ve ceza hukukunu aşacak biçimde bir cezalandırma mekânına dönüşmüş, tutuklulara yönelik işkence, darp, cebir, hakaret, tehdit, intihara sürükleme, yaşam hakkı ihlalleri gibi uygulamaların yapıldığı, sağlık, iletişim, sosyalleşme vb. haklarının keyfi uygulamalarla engellendiğine ilişkin iddialar ile özellikle son dönemlerde cezaevlerinde şüpheli ölümlerin olduğu ve ölümlerin cezaevinde işkence ve baskılar sonucu olduğu iddiaları sıkça kamuoyu gündeminde yer almaktadır. Cezaevlerinde yaşanan hak ihlalleri ile yaşanacak olumsuzlukların önüne geçilebilmesi adına yaşanan ölümlerin ve intiharların tüm boyutlarıyla araştırılması, işkence ve onur kırıcı eylemlerde bulunan cezaevleri yönetimi, işkence ve kötü muamele suçu ile itham edilen tüm görevliler hakkında hukuki gerekli hukuki işlemlerin başlatılması, ulusal ve uluslararası sözleşmeler uyarınca hasta tutuklu ve hükümlülerin sağlığa erişim haklarının ve tahliyelerinin sağlanması ve cezaevlerinin mahpuslar için insan onuruna yaraşır yerler haline getirilmesi amacıyla Anayasa’nın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması için gereğini arz ve talep ederiz.

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ

İzmir Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Cezaevi yönetimlerinin kaynağını uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve anayasadan alan yasal düzenlemelere aykırı keyfi ve düşman hukuku tavırları karşısında cezaevlerinde meşru hale getirilen işkence ve tecrit politikaları ile tutuklular/hükümlüler bir dizi hak ihlali ile karşı karşıya kalmakta, sürekli hale gelen bu durum yaşam hakkı ihlallerini de beraberinde getirmektedir.

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği'nin (CİSST) verilerine göre 2014'den günümüze intihar eden kişi sayısı 97 olarak kayıtlara geçmiştir. İHD'nin verilerine göre ise 2021 yılı içinde 13 tutsağın intihar ettiği, 5 tutsağın şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği ve 1 tutsağın da ölüm nedeninin açıklanamadığı, 2022 yılında ise 6 tutsağın intihar ettiği ve 12 tutsağın ise şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği bilgisine yer verilmiştir.

Nitekim; Kocaeli Kandıra 1 No'lu Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tutuklu bulunan ve cezaevinde tecavüze uğradığını beyan eden Garibe Gezer, konulduğu tek kişilik hücrede yaşamını yitirmiştir, Gezer'in ölümü intihar olarak açıklansa da ailesi ve avukatları Gezer'in ölümünün şüpheli olduğunu beyan etmiştir. Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde tutuklu bulunan 25 yaşındaki Mehmet Ekici Şüpheli şekilde ölü bulunmuştur ve yetkililer tarafından intihar ettiği açıklanmıştır. 17 yaşındaki Kadir Aktar tutuklanmasının akabinde cezaevinde ölü olarak bulunmuştur. Aydın Cezaevi'nde Yılmaz Ekinci'nin, koğuşun kapısının yerden 1 metre 48 santim yüksekliğindeki demire ayakkabı bağcığı ile kendini asarak intihar ettiği ileri sürülürken, gardiyanlar mahpusun yanında ip olmadığını belirtmişler, başka bir mahkûm ise tutsağa yönelik işkence iddiasında bulunmuştur. Yine, Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde tutulan Vedat Cem Erkmek hücresinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir.

Öte yandan Silivri 5 nolu Ceza İnfaz Kurumu ile ilgili basın ve yayın organlarında işkence ve zorla intihar gibi korkunç iddialar yer almaktadır. Mahpus Ferhan YILMAZ'ın cezaevinde intihar ettiği bildirilmesine rağmen medyaya yansıyan Ferhan Yılmaz'ın yoğun bakım görüntüleri dehşet verici boyutta olmuştur.

Ayrıca, İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'nin 27 Temmuz 2022'de açıkladığı cezaevlerine ilişkin ölümlere dair raporda da; 17 Aralık 2021 tarihinde Bolu T Tipi Kapalı Cezaevi'nde 32 yaşındaki mahpus İlyas Demir, tek kişilik hücrede ölü bulunduğu, 11 Ocak 2022 tarihinde gözaltına alınırken kolluk güçleri tarafından işkenceye maruz kalan 35 yaşındaki Murat E.'nin 13 Ocak 2022 tarihinde Van M Tipi Cezaevi'nde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği, Ferhat Doğan'ın 15 Mayıs'ta Tarsus T Tipi Kapalı Cezaevi'nde, Sıddık Uğur'un 25 Mayıs'ta Batman/Beşiri T Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşamını yitirdiği, 25 Temmuz'da Şanlıurfa E Tipi

Kapalı Cezaevi'nde kalan Mehmet Yılmaz isimli tutuklunun şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği ve yine Kadir Karademir'in 12 Haziran'da Patnos L Tipi Kapalı Cezaevi'nde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği; 26 Nisan'da Patnos L Tipi Kapalı Cezaevi'nde Seyit Şahin, 19 Nisan'da Antalya Kapalı Cezaevi'nde Mehmet O., 20 Mayıs'ta Adana/Ceyhan M Tipi Kapalı Cezaevi'nde Y.E.Y. ve 8 Mayıs'ta Bolu F Tipi Kapalı Cezaevi'nde Yusuf Akmısır'ın bulundukları cezaevi yönetimleri tarafından intihar ettiği iddia edilen isimlerin olduğu belirtilmiştir.

Silivri 5 No'lu L Tipi Kapalı Cezaevi'nde 60 gardiyanın fiziksel ve psikolojik işkencesine maruz kalan, kendilerine "intihar edin" denilerek ölüme zorlanan ve intihar ederek yoğun bakıma kaldırılan Halil Kasan'ın ailesiyle yaptığı son telefon görüşmesinde "Bunlar bize kendinizi asın diyor. Zulümden dolayı karar verdik, asacağız kendimizi" yönündeki ses kaydı basında yer almıştır.

Sonuç olarak, işkence insan onuruna yönelen, vücut bütünlüğünü ihlal etmenin yanında manevi varlığını da tehdit eden ağır bir insanlık suçudur. Mahpusların haklarına ilişkin temel ilke, özgürlüklerinden yoksun bırakılan tüm kişilere haysiyetlerine ve insan haklarına saygılı bir şekilde muamele edilmesi gerekliliğidir. Bu olaylara her gün yenilerinin eklenmesi cezaevindeki sorunların kronik bir hal aldığını, cezaevlerinde mahpusların yaşam haklarının tehlikede olduğunu göstermektedir ve iktidar, cezaevlerinde meydana gelen şüpheli tutsak ölümlerinin birinci dereceden sorumlusudur. Bu bağlamda cezaevlerindeki ölümlerin tüm boyutlarıyla araştırılması, sorumlular hakkında gerekli idari ve hukuki işlemlerin başlatılması, hasta tutuklu ve hükümlülerin sağlığa erişim hakkının ve tahliyelerinin sağlanması, cezaevlerindeki hukuksuzlukların bir an önce son bulması amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulması gereği elzemdir.

GEREKÇE

Türkiye'deki cezaevlerinde hak ve özgürlüklerini kullanma konusunda en korumasız olan, özgürlüklerinden yoksun bırakılan mahpuslara yönelik ulusal ve taraf olunan uluslararası sözleşmelere rağmen baskıcı, insanlık onuru ile bağdaşmayan uygulamalar sık sık kamuoyu gündemine gelirken iktidarın cezaevlerine yönelik olumsuz sicili uluslararası raporlara da yansımaktadır. Nitekim, Uluslararası Af Örgütü'nün cezaevlerine ilişkin tüm değerlendirmelerinde Türkiye'nin en kötü ülkeler arasında ilk 10'da yer aldığı belirtilirken, Adalet Bakanlığı'nın "Cezaevlerimizde işkenceye sıfır tolerans tanıyoruz" şeklindeki söylemlerine karşın Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi'nin İşkenceyi Önleme Komitesi Raporunda, Türkiye'de bakanlık düzeyinde yapılan bazı açıklamaların, Ankara'nın 'işkenceye sıfır tolerans' politikasıyla çakıştığı açıklanmıştır.

Cezaevi yönetimlerinin kaynağını uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve anayasadan alan yasal düzenlemelere aykırı keyfi ve düşman hukuku tavırları karşısında cezaevlerinde meşru hale getirilen işkence ve tecrit politikaları ile tutuklular/hükümlüler bir dizi hak ihlali ile karşı karşıya kalmakta, sürekli hale gelen bu durum yaşam hakkı ihlallerini de beraberinde getirmektedir. Buna rağmen iktidar cezaevlerinde artan hak ihlallerinin can alıcı boyutlara vardığına dair yapılan açıklamalara, düzenlenen raporlara ve başvurulara kayıtsız kalmakta, inkâr etme yolunu seçmekte, yargı organları tarafından bu vakaların üzerlerinin örtülmesi için çaba gösterilmekte, etkin soruşturmalar yürütülmemekte ve cezasızlık politikası egemen kılınmaya çalışılmaktadır. İşkence ve kötü muamele örneklerinin yaşanması sonrasında mahpuslar, yakınları ve hak kurumları tarafından bu uygulamalara karşın hukuk mücadelesi yürütülerek faillerin yargılanması istenmişse de yetkili mercilerin olumsuz tavırları, suç failleri olan kamu görevlilerini aklama, kanunda belirtilen en hafif cezayı gerektiren suç tipi ile yargılama konusundaki tavırları ile benzer vakaların yaşanmasına izin vermektedir.

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği'nin (CİSST) verilerine göre 2014'den günümüze intihar eden kişi sayısı 97 olarak kayıtlara geçmiştir. İHD'nin verilerine göre ise 2021 yılı içinde 13 tutsağın intihar ettiği, 5 tutsağın şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği ve 1 tutsağın da ölüm nedeninin açıklanamadığı, 2022 yılında ise 6 tutsağın intihar ettiği ve 12 tutsağın ise şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği bilgisine yer verilmiştir.

Öte yandan, tek kişilik hücrede yaşanan ölümler ise şüphe barındırmakta, aileler yakınlarının intihar etmediklerini, ölüme sürüklendiklerini iddia etmektedirler. Nitekim; Kocaeli Kandıra 1 No'lu Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tutuklu bulunan ve cezaevinde tecavüze uğradığını beyan eden Garibe Gezer, konulduğu tek kişilik hücrede yaşamını yitirmiştir, Gezer'in ölümü intihar olarak açıklansa da ailesi ve avukatları Gezer'in ölümünün şüpheli olduğunu beyan etmiştir. Gezer'in tutulduğu hücrenin acil botununun devre dışı bırakıldığı ortaya çıkmış, Gezer'in otopsi işlemleri avukatları cezaevine varmadan prosedüre aykırı biçimde tamamlanmış, dosyasına da gizlilik kararı konulmuştur. Diyarbakır 2 Nolu Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde tutuklu bulunan 25 yaşındaki Mehmet Ekici Şüpheli şekilde ölü bulunmuştur ve yetkililer tarafından intihar ettiği açıklanmıştır. 17 yaşındaki Kadir Aktar Maltepe Kapalı Hapishanesinden tahliye edildikten 2 gün sonra gözaltına alınıp tekrardan tutuklanmış ve tutuklanmasının akabinde cezaevinde ölü olarak bulunmuştur. Ancak ailesinin ve avukatının itirazları ile bu itirazlar ışığında sundukları belge ve iddialar, Kadir Aktar'ın ölmeden önceki beyanları, hastaneye giriş çıkış kayıtları, vücudundaki darp izleri ölümün intihardan ziyade şüpheli bir ölüm olduğunu ortaya koymaktadır. Aydın Cezaevi'nde 1 metre 70 santim boyundaki Yılmaz Ekinci'nin, koğuşun kapısının yerden 1 metre 48 santim yüksekliğindeki demire ayakkabı bağcığı ile kendini asarak intihar ettiği ileri sürülürken, gardiyanlar mahpusun yanında ip olmadığını belirtmişler, başka bir mahkûm ise tutsağa yönelik işkence iddiasında bulunmuştur. Yılmaz Ekinci'nin ablası ise kardeşini gördüğünde boynunda kesik olduğunu ve ağzı ve burnunda kan bulunduğunu, kardeşine iki gün boyunca işkence yapıldığını belirtmiştir. Yine, Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde tutulan Vedat Çem Erkmen hücresinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir. Erkmen'in cenazesi polis tarafından ailesinden kaçırılmış, aile ve avukatlardan habersiz ATK'na götürülmüş, otopsi işlemleri avukatları olmadan yapılmıştır.

Öte yandan Silivri 5 nolu Ceza İnfaz Kurumu ile ilgili basın ve yayın organlarında işkence ve zorla intihar gibi korkunç iddialar yer almaktadır. Cezaevinden yapılan resmî açıklamada mahpus Ferhan YILMAZ'ın cezaevinde intihar ettiği bildirilmesine rağmen medyada yansıyan Ferhan Yılmaz'ın yoğun bakım görüntüleri dehşet verici boyutta olmuştur. Cezaevi müdürlüğü ve düzenlenen raporda Ferhan Yılmaz'ın ölüm nedeninin önce kalp krizi sonucu olduğu, daha sonrasında ise "bulaşıcı hastalık" olduğunu belirtmesine karşın Ferhan Yılmaz'ın ağabeyi Hikmet Yılmaz basına verdiği bilgilerde Ferhan Yılmaz'ın sanki boynuna çamaşır ipiyle asılmış gibi iz bulunduğu, her iki gözünün patlamış olduğu ve gözlerinden kan geldiği, burnunun sanki tamamen kırılmış pamuklarla doldurulmuş olduğu, göğüs kısmında sanki ağaç saplanmış gibi büyük bir şişkinlik ve morluk bulunduğu, üst dudağının neredeyse bir avuç kadar şişmiş olduğu ve sağ ayak kısmının dikişli olduğunu açıklamıştır.

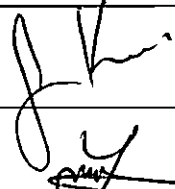
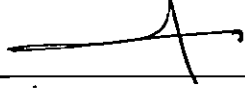
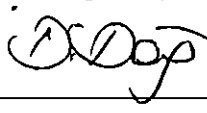
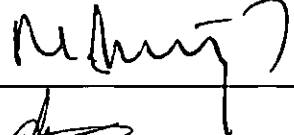
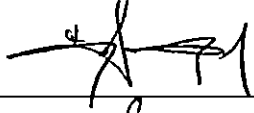
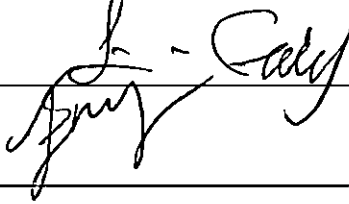
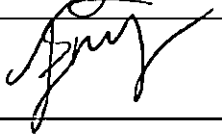
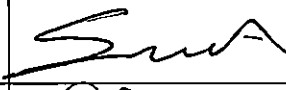
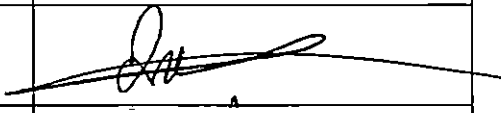
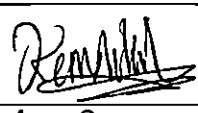
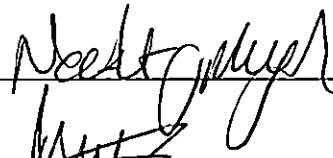
Ayrıca, İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'nin 27 Temmuz 2022'de açıkladığı cezaevlerine ilişkin ölümlere dair raporda da; 17 Aralık 2021 tarihinde Bolu T Tipi Kapalı Cezaevi'nde 32 yaşındaki mahpus İlyas Demir, tek kişilik hücrede ölü bulunduğu, 11 Ocak 2022 tarihinde gözaltına alınırken kolluk güçleri tarafından işkenceye maruz kalan 35 yaşındaki Murat E.'nin 13 Ocak 2022 tarihinde Van M Tipi Cezaevi'nde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği, Ferhat Doğan'ın 15 Mayıs'ta Tarsus T Tipi Kapalı Cezaevi'nde, Sıddık Uğur'un 25 Mayıs'ta Batman/Beşiri T Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşamını yitirdiği, 25 Temmuz'da Şanlıurfa E Tipi Kapalı Cezaevi'nde kalan Mehmet Yılmaz isimli tutuklunun şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği ve yine Kadir Karademir'in 12 Haziran'da Patnos L Tipi Kapalı Cezaevi'nde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirdiği; 26 Nisan'da Patnos L Tipi Kapalı Cezaevi'nde Seyit Şahin, 19 Nisan'da Antalya Kapalı Cezaevi'nde Mehmet O., 20 Mayıs'ta Adana/Ceyhan M Tipi Kapalı Cezaevi'nde Y.E.Y. ve 8 Mayıs'ta Bolu F Tipi Kapalı Cezaevi'nde Yusuf Akmısır'ın bulundukları cezaevi yönetimleri tarafından intihar ettiği iddia edilen isimlerin olduğu belirtilmiştir.

Öte yandan, intihara yönlendirme suçu, 5237 sayılı TCK'nin "Hayata Karşı Suçlar" bölümünde düzenlenmişken intihara yönlendirme politikası cezaevlerinde bilinçli ve sistematik bir şekilde uygulanmakta, özellikle son dönemlerde gardiyanların mahpusları "neden intihar etmiyorsunuz" diyerek intihara ittikleri pek çok cezaevinden gelen haberlere yansımaktadır. Nitekim, Silivri 5 No'lu L Tipi Kapalı Cezaevi'nde 60 gardiyanın fiziksel ve psikolojik işkencesine maruz kalan, kendilerine "intihar edin" denilerek ölüme zorlanan ve intihar ederek yoğun bakıma kaldırılan Halil Kasan'ın ailesiyle yaptığı son telefon görüşmesinde "Bunlar bize kendinizi asın diyor. Zulümden dolayı karar verdik, asacağız kendimizi" yönündeki ses kaydı basında yer almıştır.

Bir diğer husus ise düzenlenen ATK Raporları ile cezaevlerinde tutulmaya devam ettirilen ve ölüme terk edilen hasta mahpuslardır. İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'nin 27 Temmuz 2022'de açıkladığı rapora göre; 651'i ağır, en az bin 517 hasta tutuklu ve hükümlünün olduğu cezaevlerinde Nisan-Mayıs-Haziran aylarında en az 13 tutuklu ve hükümlü hayatını kaybetmiştir. Raporda, cezaevlerinde hayatını kaybedenlerin 5'inin ağır hasta, 4'nün şüpheli bir şekilde hayatını kaybettiği, 4'nün ise intihar ettiğinin iddia edildiği ifade edilmiştir. Açıklanan raporda, 7 Nisan'da Manisa T Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşamını yitiren Mehmet Sevinç, 14 Mayıs'ta İzmir Kırıklar F Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşamını yitiren Abdullah Ece, 22 Nisan'da Kandıra F Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşamını yitiren Ali Nuri Bakır, 4 Haziran'da Denizli D Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşamını yitiren Hakan Kaşarlıoğlu ve 13 Haziran'da

Denizli/Kocabaş T Tipi Kapalı Cezaevi'nde yaşamını yitiren Fethi Ün'ün aynı zamanda İHD'nin ağır hasta tutuklu ve hükümlüler listesinde yer aldığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, işkence insan onuruna yönelen, vücut bütünlüğünü ihlal etmenin yanında manevi varlığını da tehdit eden ağır bir insanlık suçudur. Mahpusların haklarına ilişkin temel ilke, özgürlüklerinden yoksun bırakılan tüm kişilere haysiyetlerine ve insan haklarına saygılı bir şekilde muamele edilmesi gerekliliğidir. Bu olaylara her gün yenilerinin eklenmesi cezaevindeki sorunların kronik bir hal aldığını, cezaevlerinde mahpusların yaşam haklarının tehlikede olduğunu göstermektedir ve iktidar, cezaevlerinde meydana gelen şüpheli tutsak ölümlerinin birinci dereceden sorumlusudur. Bu bağlamda cezaevlerindeki ölümlerin tüm boyutlarıyla araştırılması, sorumlular hakkında gerekli idari ve hukuki işlemlerin başlatılması, hasta tutuklu ve hükümlülerin sağlığa erişim hakkının ve tahliyelerinin sağlanması, cezaevlerindeki hukuksuzlukların bir an önce son bulması amacıyla Meclis Araştırma Komisyonu kurulması gereği elzemdir.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
2	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
3	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
5	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
6	MURAT SARISAÇ	VAN	
7	SIDIK TAŞ	SİİRT	
8	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
9	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	
10	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
11	OYA ERSOY	İSTANBUL	
12	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
13	PERO DUNDAR	MARDİN	
14	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	
15	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
16	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
17	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
18	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
20	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	